

KNJIŽNICA KAO TVORNICA DIGITALNIH PRESLIKA*

Sofija Klarin Zadravec

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

sklarin@nsk.hr

* Iz izvorne prezentacije predstavljene na Festivalu izuzete su fotografije preuzete s interneta i podaci iz neobjavljenih istraživanja.

Sažetak

Poslovi digitalizacije građe postaju novi segment poslovanja baštinskih ustanova. Obuhvaćaju složenu cjelinu teorijskog znanja, stručnih poslova i tehničkih postupaka prijenosa sadržaja građe na drugi medij. Pritom, moguće je otvoriti niz pitanja o utjecaju digitalizacije na preoblikovanje predmeta kulturne baštine, postavljanju novih granica u opsegu poslova organizacije informacija, pretraživanja i korištenja građe, uspostavi novih informacijskih sustava, interdisciplinarnoj suradnji, trajnoj pohrani i osiguranju sredstava za održivost programa digitalizacije. Predstavit će se izazovi koji stoje pred knjižnicama koje provode projekte digitalizacije građe, ukazati na posljedice uvođenja digitalnih preslika u poslovanje te na složenost zahtjeva koje digitalizacija postavlja pred tradicionalno ustrojenu knjižnicu.

Sadržaj

- Uvod - utjecaj digitalizacije
- Proces i proizvodi digitalizacije
- Korištenje/korisnici
- Održivost procesa i proizvoda

Je li digitalizacija neutralan čin?

M. Gorman – „digitalizacija predstavlja potencijalnu opasnost za ljudske zapise“, „sama sebi svrhom“ (slično i **M. Lesk**)

D. Ljubimir – „samorazumljiv fenomen u sklopu tehničkog progresa čovječanstva“ ; knjižnica „ako hoće opstati, mora funkcionirati u sklopu ostalih produkata informacijskog društva“

Utjecaj digitalizacije

S. Tanner – ističe utjecaj digitalizacije na:

- društvo
- ustanovu koja provodi digitalizaciju
- djelo

Ukazuje na posljedice koje odabir u digitalizaciji ima na društvo i izgradnju nacionalnog identiteta.

V. Jakac Bizjak – „Što se događa sa statusom kulturne baštine ako je reproduciranjem odvajamo od tradicije?”

“Forget the original, just get a good copy”

izvornik, original

lat. *originalis*

- pozitivne

konotacije:

- *vjerodostojno,*
autentično,
pouzvano, trajne
vrijednosti...

“Ovjerena kopija”
(Certified copy / Abbas
Kiarostami, 2010.)

reprodukcija, preslika,
kopija

- „samo kopija”

Digitalizacija građe u baštinskim ustanovama

- Izrada novog primjerka za korištenje
  - ideja umnažanja radi šire dostupnosti
  - Prepisivanje
  - Tisak
  - Izrada tiskanih pretisaka
  - Fotokopiranje
  - Izrada digitalnog izvornika
  - Izrada digitalnih preslika

Izvorno – nije proizvedeno iz nečeg drugog, izvor iz kojeg se proizvode “kopije” (primjerci, pojavni oblici)

FRBR

- Djelo
- Izraz
- Pojavni oblik
- Primjerak

Utjecaj digitalizacije na recepciju djela

- Je li preslika vjerodostojna?
  - dimenzije, boje, cjelovitost...
- Je li kvaliteta OCR dovoljna?
- Ima li preslika primjerene metapodatke?
- Je li djelo razumljivo izvan konteksta?
- Potiče li nova objava etička pitanja?
- Ugrožava li objava preslike privatnost?

Slika 1: Vinodolski zakonik, rezultati pretraživanja slika

Utjecaj digitalizacije na ustanovu

- Novi aspekti poslovanja
- Izrada preslika
  - U većim ustanovama nastavak procesa (mikrofilm)
  - Zahtijeva organizacijske promjene ; nova znanja i vještine ; opremu, suradnju više odjela...
- ...

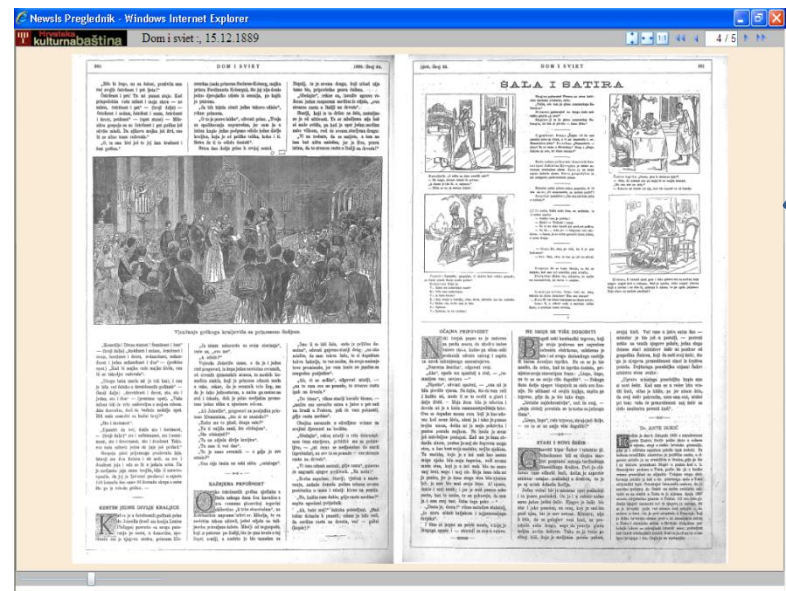
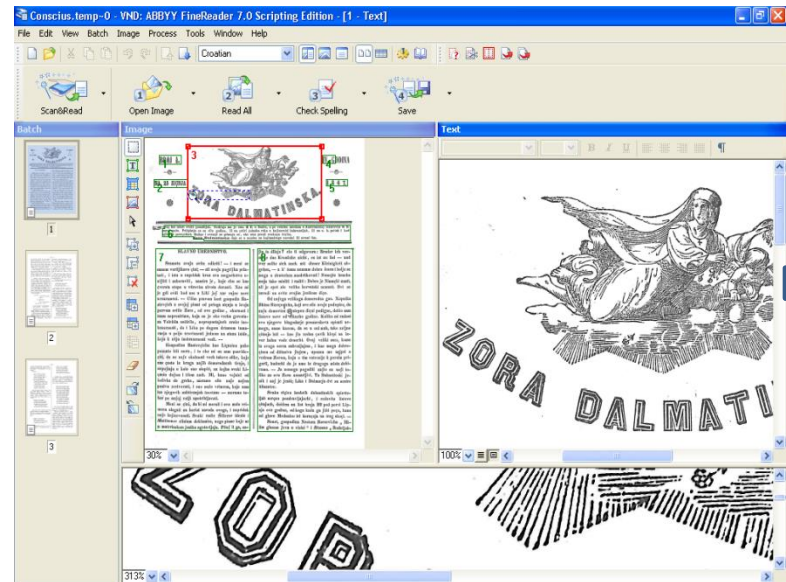
UPRAVLJANJE PROIZVODNJOM

- Strateško planiranje
- Sredstva
- Logistika
- Nabava
- Upravljanje
- Istraživanje i razvoj
- Marketing

Izvor: Menadžment proizvodnih operacija / dr. sc. Siniša Krajnović, mr. sc. Andrea Budin, 2011.

Potrebna znanja/stručnjaci

- Odabir – predmetni stručnjak, konzervator, korisničke službe
- Metapodaci - katalogizator
- Pregled i priprema – konzervator, knjižničar
- Skeniranje – u ustanovi
- Skeniranje – vanjski suradnici
  - Provedba javne nabave, priprema dokumentacije, komunikacija s izvođačima, dostava/prihvat/pregled
- Izrada verzija
- Imenovanje datoteka
- Obrada
- OCR, OLR, NER
- Objava
- (Višestruka) Kontrola kvalitete
- Izrada dokumentacije

Potrebna infrastruktura

sustav digitalne knjižnice

– konkretna realizacija
ciljeva i funkcija digitalne
knjižnice

Digitalna knjižnica -
organizacija, stvarna ili
virtualna, koja sustavno
nabavlja digitalni sadržaj,
upravlja njime, provodi
trajnu pohranu te **nudi**
korisničkim skupinama
zajedno s posebnim
funkcionalnostima vezanim
za taj sadržaj, u skladu s
utvrđenim **pravilima**
poslovanja i mogućnostima
mjerjenja kvalitete

Izvor: Manifest za digitalne knjižnice
Mreže Delos, 2008-2010. ; DL.org,
2011.

Načela poslovanja digitalne knjižnice

- Usmjerenost korisnicima
- Primjena normi, interoperabilnost, povezanost sustava, razmjena podataka, suradnja
- Upravljanje pravima
- Otvoreni pristup (građi i metapodacima)

Postizanje kvalitete u radu digitalne knjižnice

Kriteriji

•Postojanje svih elemenata organizacije: arhitekture, sadržaja, korisnika, pravila, kvalitete, funkcionalnosti

Dodatno:

- Stručno osoblje
- Tehnička kvaliteta
- Brzina
- Dugoročno osigurana financijska sredstva
- Kvalitetni metapodaci
- Način korištenja građe
- Usluge

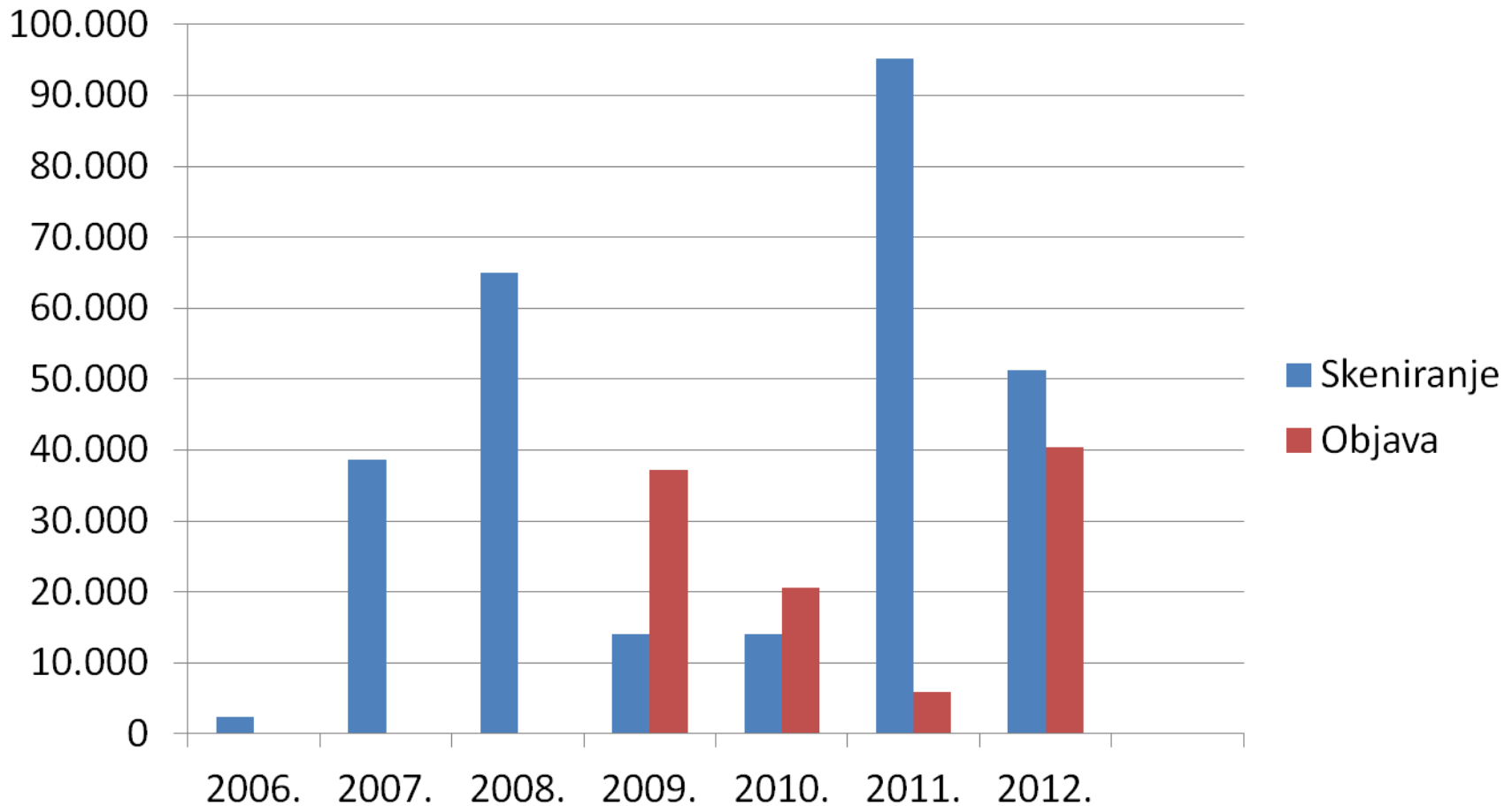
Mogućnosti planiranja poslovanja i razvoja?

Svojstva izvornika koja utječu na digitalizaciju

- Vrsta građe/sadržaj
- Količina
- Stanje
- Boja
- Dimenzije
- Jezik
- Pismo
- ...

NSK - količina digitalizirane i objavljene građe*

* Odnosi se na digitalizaciju serijskih publikacija s mikrofilma, podaci Izvješća NSK (2006.-2012.) i sustav DNC

Proizvodni ciljevi/kapacitet

New pages added every day

Thousands of new pages are scanned for you every day. The current total is:

6,817,728

Or view [Recently Added Issues](#)

The British
NEWSPAPER
Archive

Stare hrvatske novine?
300.000 stranica

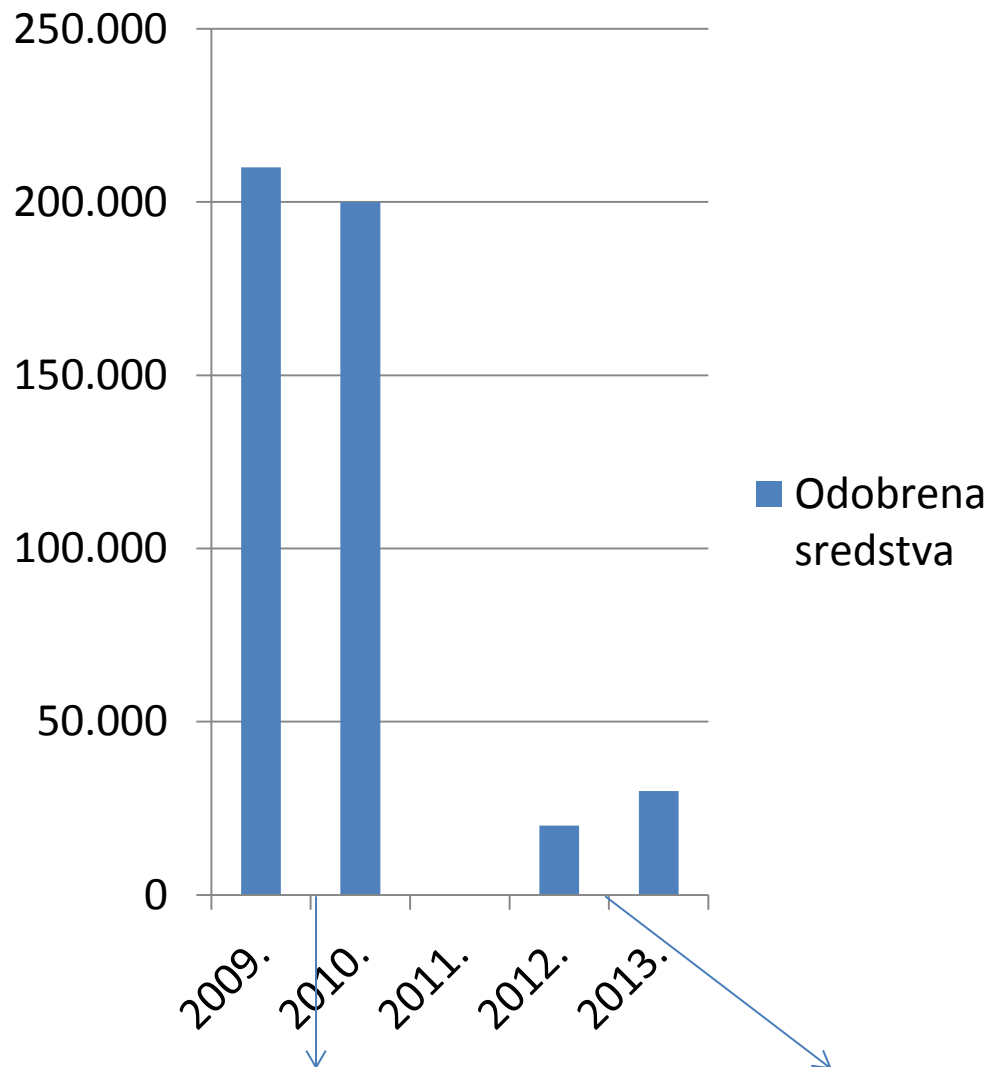
Ulaganje i vrednovanje rezultata

Proizvodi i troškovi

- preslike
- metapodaci
- sustav
- portal

Ulaganja NSK u redovnom programu?

NSK - ulaganja kroz projekte digitalizacije novina i časopisa

uspostava sustava i portala te
izrada 38.000 preslika

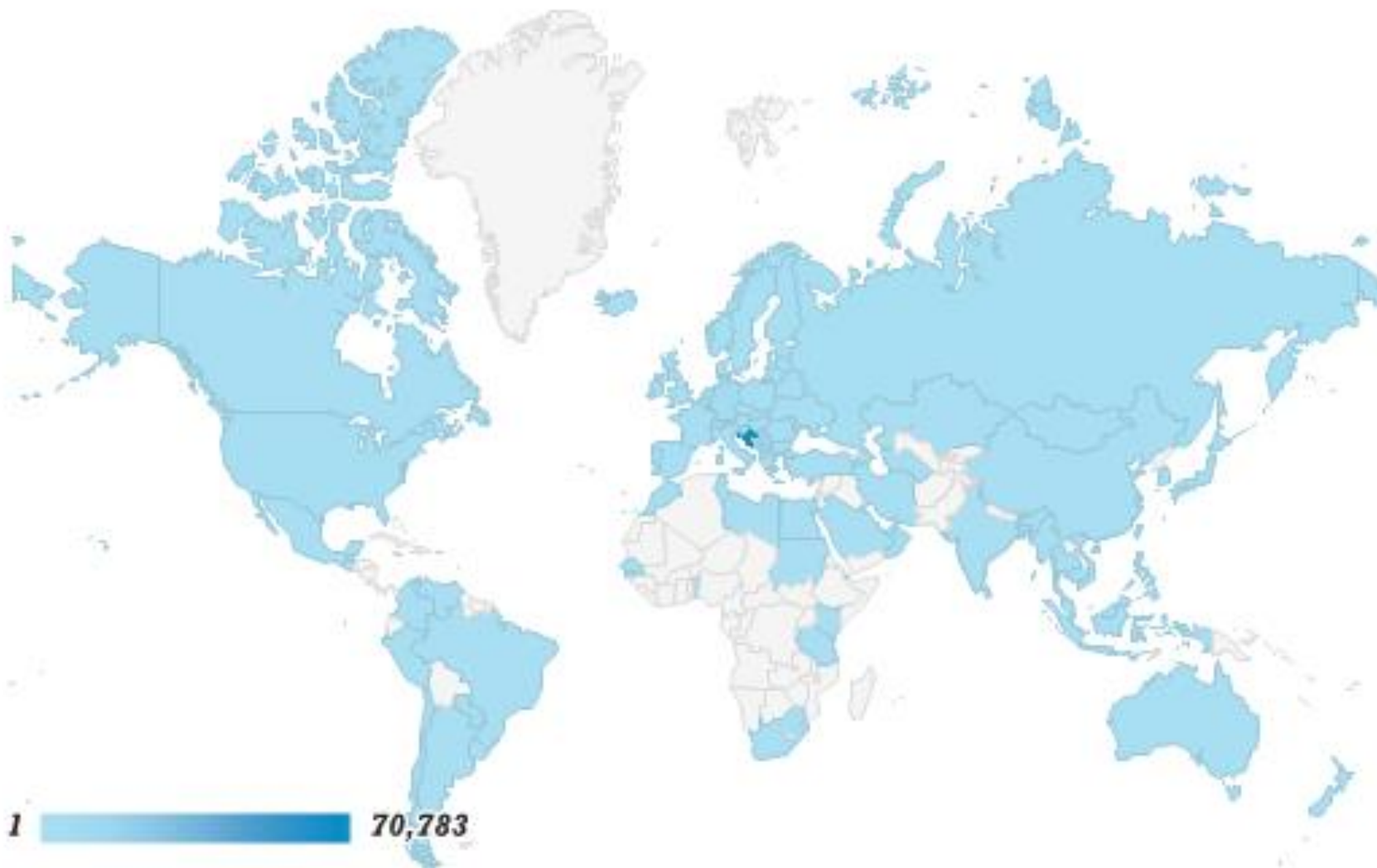
izrada preslika

Vrednovanje

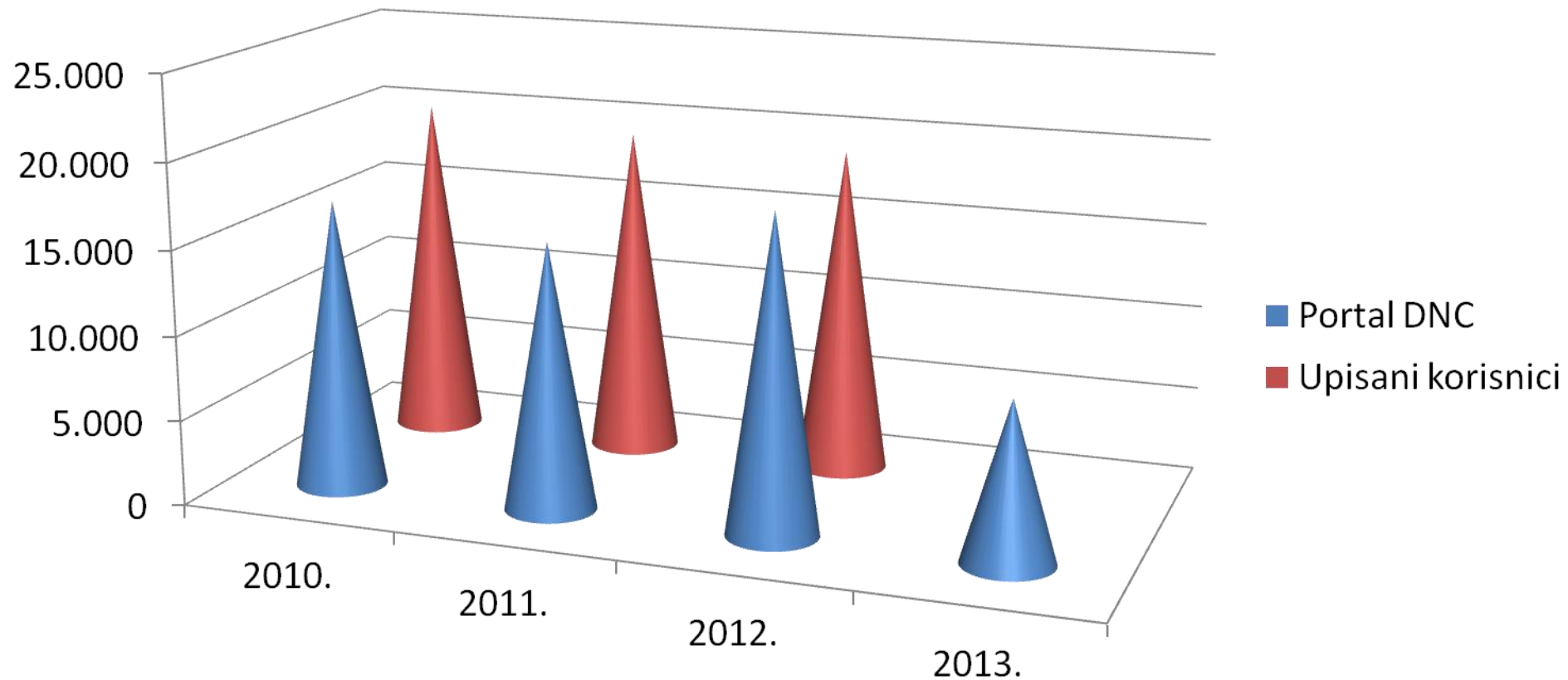
- Održivost?
- Stabilnost?
- Konkurentnost?
  - Količina?
  - Cijena?
  - Kvaliteta?
  - Rokovi?
  - Fleksibilnost u odnosu na potrebe korisnika?
  - Razvoj novih usluga?

Tko su korisnici portala DNC?

Korisnici portala DNC : korisnici NSK

Izvor: Izvješća NSK i statistički podaci službe Google Analytics za DNC

Budućnost?